

משרד החינוך
מדינת ישראל

ארגון הלמידה בגיל הרך

שנת הלימודים תשפ"ו

משרד החינוך
מדינת ישראל

ארגון הלמידה גיל רך

שנת הלימודים תשפ"ו

תוכן עניינים

עמוד

1. רקע.....3
2. פיתוח מקצועי 3
3. קווים מנחים בארגון הלמידה 4
4. רכיבי הגמישות 6
5. מיפוי.....15
6. דגשים לאוכלוסיות מיוחדות 17
7. משגרה לחירום 21
8. תכניות וחומרים.....22

ארגון הלמידה בגיל הרך

שנת הלימודים תשפ"ו

1. רקע

התפתחות ילדים בגיל הרך מאופיינת בהתקדמות ובשינויים מהותיים בכל תחומי החיים. הבשלה ביולוגית בשילוב התנסויות ולמידה שהסביבה מזמנת לילדים, יאפשרו בסיס לקידום הוליסטי של כלל תחומי ההתפתחות המשפיעים זה על זה ומושפעים זה מזה: תחושת מוטורי, תקשורת שפה ודיבור, קוגניטיבי, רגשי וחברתי.

סגרת הגן מגנה על ילדים מבחינה נפשית. סביבה זו, בה הם לומדים מיומנויות, מפתחים כישורים חברתיים וממלאים תפקידים משמעותיים, מחזקת אותם ומקדמת תחושת שליטה במצב המורכב בו אנו נמצאים. מסמך זה מציג את הקווים המנחים ואת העקרונות הפדגוגיים העומדים לרשות צוות הגן לקידום הישגי הלומדים בהיבטים הלימודיים, הרגשיים והחברתיים. תכנון הלמידה וארגונה יתבססו על התבוננות כוללת והיכרות מעמיקה עם כלל התלמידים, משפחותיהם והקהילה, על מנת לאפשר למידה מותאמת לצורכי כל תלמיד ותלמידה וקידום מהלכים חינוכיים המספקים מענים דיפרנציאליים וגמישים.

2. פיתוח מקצועי

תהליכי הפיתוח המקצועי של הצוות החינוכי מתקיימים במסגרות שונות ובמתודות שונות, כגון קורסים אזוריים וארציים במוסדות מאושרים, קהילות מקצועיות, ימי למידה מרוכזים, למידה עצמית ועוד. למידה דיגיטלית (סינכרונית וא-סינכרונית) במרחב הארגוני היא אחת הדרכים לגיוון דרכי הוראה-למידה ומומלץ להשתמש בה בצורה מושכלת בתהליך הפיתוח המקצועי.

- באפשרות הגנת להשתלם במשך 60 שעות, מתוכן:
  - ✓ 30 שעות במפגשי קהילת אשכול הגננות, בהובלת הגנת המובילה ובאחריותה. כחלק מ-30 שעות אלה, יוכרו לגנת 6 שעות ריענון עזרה ראשונה. כלומר, מבנה ההשתלמות יכלול 24 שעות באשכול (לבחירת המובילה והמפקחת) ועוד 6 שעות עזרה ראשונה.
  - ✓ 30 שעות לבחירה במרכז פסג"ה מתוך השתלמויות ארציות ואחרות המוכרות לגמול.
- מיקוד הפיתוח המקצועי לקראת תשפ"ו:
  - ✓ קהילות – קהילות אשכול מקצועיות לומדות (קא"ל)
  - ✓ בינה מלאכותית
  - ✓ אוריינות ושפה (צמצום פערים)
  - ✓ מתמטיקה

- ✓ 'בטבע שלי' – תכנית ייחודית המטפחת את הקשר לעולם הטבע כחלק מגישת השלומות ההוליסטית המשולשת (מחזירים את הטבע לטבע האנושי).
- מגוון תהליכי הפיתוח המקצועי ייבנו על בסיס תפיסת השלומות, תוך התייחסות לארבעת רכיבי השלומות: מסוגלות, חוסן, שייכות ותחושת משמעות. רכיבים אלה יבואו לידי ביטוי במבנה המפגש ובפרקטיקות העבודה, מתוך הכרה בהשפעתם הישירה על איכות הלמידה, שיתוף הפעולה והצמיחה המקצועית.
- חשוב להדגיש כי אין לקיים מפגשי פיתוח המקצועי (מפגשי אשכול או השתלמות אחרת) ביום השבועי החופשי או ביום חופשה כלשהו.

להרחבה ולהעמקה - [קישור למסמך המדיניות של הפיתוח המקצועי](#)

3. קווים מנחים בארגון הלמידה

מחקרים מהשנים האחרונות מראים כי המוח האנושי מתפתח בשנים הראשונות לחיים בקצב מואץ שאין כמותו בהמשך. לפיכך, לחינוך בגיל הרך יש חשיבות מכרעת להצלחת התלמיד בהמשך דרכו במערכת החינוך ובחיי הבגרות.

האגף לגיל הרך מגדיר את מטרת החינוך בגיל הרך כ: **שלומות הוליסטית משולשת** (Triple Wellbeing). השלומות ההוליסטית המשולשת הינה גישה רב-ממדית הרואה באדם ישות המורכבת ממגוון היבטים משלימים. היא חותרת לאיזון ושגשוג בין הרווחה הפיזית, הנפשית, החברתית, והסביבתית. עקרונות אלו מבוססים על ההבנה כי אין אפשרות להתמקד בממד שלומות אחד בלבד, מבלי להתחשב בקשרים הדינמיים וההדדיים בין שלושת הממדים:

א. ממד אישי (Personal Wellbeing) - מתייחס לבריאות הפיזית והרגשית של הילד, לרבות תחושת הביטחון, הערכה עצמית, יכולת ויסות רגשי, יכולת להביע רגשות וחוסן מנטלי.

ב. ממד קהילתי - מדגיש את חשיבותן של מערכות יחסים תומכות ומשמעותיות. הממד כולל קשרים עם המשפחה, צוות החינוך והחברים, ומדגיש את תפקיד הקהילה כגורם מחבר ומטפח.

ג. ממד סביבתי (Environmental Wellbeing) - ממד זה מתמקד בקשר בין הילד לסביבתו הפיזית והטבעית, ובחשיבות השמירה על קיימות סביבתית.

לאור המציאות המורכבת שאנו חווים, חשוב להמשיך ולעסוק בלמידה רגשית-חברתית ובאורח חיים בטוח ובריא כתשתית לכל למידה. עיסוק זה יבוא לידי ביטוי בכלל העשייה החינוכית בגן ובמתן דגש לקידום מיומנויות רגשיות וחברתיות.

להרחבה: הרצאה שלומות הוליסטית

אקלים גן

אקלים חינוכי מיטבי בגן הילדים מבוסס על סטנדרטים המסייעים לצוות הגן להגדיר תפיסת עולם חינוכית, שפה משותפת ואסטרטגיה וכלים לבניית תכנית מערכתית הממוקדת בשלושה מרכיבים מרכזיים:

- ✓ **ארגון הגן** - נהלים, שגרת פעילות, סדר יום ועיצוב סביבה חינוכית מותאמת התפתחות
- ✓ **קשרי גומלין** - בין המבוגרים בצוות החינוכי, בין המבוגרים לילדים, בין הילדים לבין עצמם ובין צוות הגן להורי הילדים והקהילה
- ✓ **תכנית התפתחותית** - כמענה לצרכים רגשיים-חברתיים, לצרכים קוגניטיביים ולביסוס ערכים.

להרחבה: חוזר מנכל אקלים חינוכי מיטבי והתמודדות מוסדות חינוך עם אירועי אלימות וסיכון

4. רכיבי הגמישות

א. מיקוד תוכנית הלימודים

בחירת תוכני הלימוד וארגונם

קריטריונים לבחירת תכנים:

- ✓ תוכן משמעותי, מעורר מעורבות ורלוונטי: קרוב ככל האפשר לעולם הילד, קשור למציאות בה הוא חי, מוגש בהקשר לסיטואציות משמעותיות לילדים, תכלית הפעילות מובנת לילד.
- ✓ מתאים ליכולות הילדים: בטווח ההתפתחות הקרובה¹, מבוסס על ידע קודם ומתקשר לידע חדש, מאפשר פעילות ברמות מורכבות שונות.
- ✓ מאפשר היענות לשונות אישית: תחומי עניין, העדפות, נטיות אישיות וסגנונות למידה שונים, נובע משאלות, שיחות או אמירות הילדים, נובע ממרחבי החיים של הילד.
- ✓ עונה לשונות חברתית ותרבותית: מכבד את היחיד ותומך בו בשפתו ובתרבותו, יוצר קשר בין התרבות שבה גדל הילד לבין התרבות הישראלית.
- ✓ מאפשר לקדם את הילדים במכלול תחומי ההתפתחות: נותן מענה לצרכים רגשיים, מחזק תחושת ביטחון ותחושת שייכות, מאפשר תחושת הצלחה והנאה מלמידה, מפתח יכולות חשיבה, מטפח כישורי הבעה, מזמן התנסות בפתרון בעיות, מזמן אינטראקציות חברתיות ולמידת עמיתים, מאפשר קידום מיומנויות במוטוריקה גסה ועדינה.
- ✓ מאפשר אינטגרטיביות: שילוב של מספר תחומי דעת בנושאים בהם ישנו פוטנציאל לקידום הילדים.
- ✓ מהימן: נכון, מדויק ואינו יוצר הטעיות. כלומר, מספק אמיתות מדעיות שיהוו תשתית ללמידת מושגים מדעיים מורכבים, יוצר אבחנה בין דמיון למציאות, מותאם לתרבות ולאמונה.
- ✓ משאיר דרגות חופש ליחמת הילדים, ההורים וגורמים מזדמנים: מזמין את הילדים להעלות נושאים המעניינים אותם, מאפשר לילדים ללמד את עמיתיהם וללמוד מהם, מאפשר להורים ולגורמים בקהילה לבטא את חזקתיהם.
- ✓ מאפשר פיתוח מיומנויות המאה ה־21 כולל מיומנויות דיגיטליות.

מיקוד הלמידה בגיל הרך יהיה בתחום השפה והאוריינות וכן בתחום המתמטיקה כאשר התחום הרגשי-חברתי יהווה תשתית לכל למידה בגן.

¹ חשיבה ודיבור / לב ויגוטסקי; עורכת המהדורה העברית: בלה קוטיק-פרידגוט (תרגמה מרוסית: רחל גילבאום), ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס - האוניברסיטה העברית, תשס"ז-2006.

שפה ואוריינות

השפה והאוריינות הן המפתח להתפתחות אינטלקטואלית, חברתית ורגשית. שליטה בשפה תורמת לבניית הזהות האישית, הביטחון העצמי והעצמאות התפקודית. היא מרחיבה את ההזדמנויות למימוש עצמי ומנבאת השתלבות מיטבית בחברה.

לגן תפקיד מרכזי ומשמעותי בבניית הנכסים השפתיים והאורייניים של הילדים. הגן משמש סוכן תרבות עבורם וסולל את דרכם לרכישת מיומנויות בשפה הדבורה והכתובה..

תוכנית הלימודים בתחום השפה והאוריינות בגן ממוקדת בשלושה רכיבים:

1. פיתוח הכשירות התקשורתית - כישורי השיח (מנגנוני שיחה, דיאלוגיות בשיח ושיח מורחב) וידע לשוני (אוצר מילים, מורפולוגיה ותחביר)
2. רכישת התשתיות לקריאה ולכתיבה - מודעות פונולוגית, ידע אותיות וניצני קריאה וכתיבה
3. הבנה והפקה של טקסטים דבורים וכתובים מסוגים שונים - פיתוח היכולת להבין טקסטים דבורים ומוקראים מעולמות תוכן שונים ומסוגים מגוונים, וקיום שיח דבור בנושאים ובהקשרים שונים ולמטרות שונות.

להרחבה: [שפה ואוריינות במרחב הפדגוגי](#)

לימודי שפה עברית שפה שנייה בחברה הערבית, הדרוזית והצ'רקסית

השפה העברית בגני הילדים בחברה הערבית מתמקדת בפיתוח ראשוני של מיומנויות האזנה ודיבור בעברית באמצעות הוראה חווייתית והנאה המזמנת התנסות פעילה. במרכז הגישה עומד פיתוח מסוגלות לשונית בקרב הילדים, תוך שימוש בדרכי למידה מגוונות כגון משחק, מחיקה, שירים, סיפורים ופעילויות יצירתיות. מטרת ויעדים:

1. טיפוח אהבה לשפה העברית – יצירת חיבור חיובי לעברית דרך חוויות מהנות
2. פיתוח כישורי האזנה ודיבור – שיפור היכולת להבין ולהתבטא בשפה באופן טבעי
3. העשרת אוצר המילים – חשיפה למילים חדשות ושימושיהן בהקשרים מגוונים
4. חיזוק הביטחון העצמי של הלומדים – עידוד התנסות בשפה בסביבה תומכת
5. למידה חווייתית – שילוב יצירה, משחק ופעילויות אינטראקטיביות להטמעת השפה באופן טבעי ומהנה

ישראל ריאלית - מתמטיקה

חשיבה מתמטית היא חלק מחיי היום יום. ילדים מביעים עניין במתמטיקה החל מגיל צעיר. הם שמים לב לצורות גיאומטריות בסביבתם, לומדים לספור ולמנות, לומדים לזהות סדרות וליצור סדרות (למשל סדרות של דגמים ציוריים חוזרים, ספירה "בדילוגים"), הם משווים כמויות (למשל: יש לי יותר או פחות), בוחנים יחסים בין גופים (למשל: האם הכדור יכול להיכנס לתיבה?) ועוד. הבנה מתמטית חיונית לחיי היום יום, לתפקוד בחיים הבוגרים וכמובן גם להצלחה בלימודים. הידע המתמטי נבנה באופן היררכי וספיראלי. למשל, לא ניתן לדלג על לימוד סדר המספרים, ולהמשיך ללימוד את פעולות החיבור והחיסור. פיתוח תובנה כמותית, רכישת מיומנויות חישוביות, גאומטריה, מדידות, קריאת נתונים והצגתם הם חלק מתוכנית הלימודים.

תוכנית הלימודים במתמטיקה בגילי הקדם-יסודי מתמקדת בשלושה נושאים מתמטיים:

1. מושג המספר - זיהוי ושיום מספרים, זיהוי הכמות אותה מציין המספר, סדר ורצף (מספר סודר ורצף המספרים) והסמל (הצורה הגראפית בה נכתבים המספרים). ראשית התפתחות מושג המספר מתרחשת בגיל הרך, אך נרכשת בקצב ובאופן שונה, ותלויה בפעילויות ובהתנסויות אותן חווה הילד בהתייחס למושג המספר.
2. תפיסה מרחבית וגיאומטריה - קווים (ממד אחד - אורך), צורות (שני ממדים - שטח) וגופים (שלושה ממדים - נפח). העיסוק בקשרים בין הצורות ובין הגופים מניח את היסודות לחשיבה לוגית, מסייע לתלמיד להתמצא במרחב ותורם להכרת העולם שסביבו.
3. מושגים כמותיים בחיי היום יום (מדידות) - יחסי גודל ומדידות, מושגי זמן, מושגים הקשורים בכסף, איסוף וייצוג נתונים. קישור בין מושגים כמותיים לבין הפעילויות השונות בגן מזמן התנסות משמעותית לתלמידים ומחזק את יכולת השימוש במתמטיקה בחיי היום יום.

להרחבה: מתמטיקה במרחב הפדגוגי

רגשי-חברתי

תלמידי הגן, זקוקים לסביבה תומכת, גמישה, נוכחת ורגישה. לצוות הגן תפקיד חשוב בפיתוח מיומנויות רגשיות-חברתיות ומתן מענה רגשי לתלמידי הגן. היכרות הצוות עם גורמים מפתחי חוסן מסייעת לקידום יכולות ההתמודדות והחוסן של תלמידי הגן בשגרה ובחירום.

דגשים מרכזיים לקידום התחום הרגשי-חברתי:

- ✓ הבעת רגשות, מחשבות, צרכים ורצונות
- ✓ ויסות רגשי
- ✓ זיהוי יכולות וכוחות אישיים כמשאבי התמודדות
- ✓ דאגה ואמפטיה לאחר
- ✓ נתינה ועזרה לזולת כמשאב לתקווה ולחוסן
- ✓ קהילת הגן מטפחת שייכות וביטחון
- ✓ עיסוק בכל תחומי האומנויות

היישום באמצעות:

1. תכנית הכ"חות שבדרך, תכנית התפתחות רגשית וחברתית, מסע של צמיחה ולמידה, מתוך התנסויות מזדמנות לצד למידה מתוכננת, מותאמת גיל, מקדמת מיומנויות, ידע וערכים.
2. תכנית להפוך לקשת, עוסקת במיומנויות ההבעה. מטרת התכנית היא להציע מגוון דרכים לעידוד הבעה באמצעות אומנויות שונות ומגוון אפשרויות לביטוי עצמי. הבעה באמצעות אומנויות ממלאת את החלל במקום בו המילים אינן מספיקות להתמודדות. תכניות רגשיות-חברתיות אותן בוחרת הגננת.

בינה מלאכותית

בינה מלאכותית (AI) הולכת ותופסת מקום מרכזי בחיינו ומשפיעה גם על מערכת החינוך. שילוב הבינה המלאכותית בגני הילדים מאפשר למנף את יתרונותיה לטובת התאמה אישית של תהליכי הוראה ולמידה, לשיפור תהליכי קבלת החלטות חינוכיות, לשדרוג התקשורת עם ההורים, ולייעול התנהלות הצוות החינוכי. עם זאת, הבינה המלאכותית אינה מחליפה את האינטראקציה האנושית אלא משמשת ככלי תומך בלבד לצוותי הגן.

כלי הבינה המלאכותית בגן הילדים נועדו לשימוש הצוות החינוכי בלבד, ולא לשימוש ישיר של הילדים. המחנכים נעזרים בהם להפקת תכנים פדגוגיים מותאמים, לארגון ולתכנון פעילויות, לתיעוד ומעקב אחר תהליכים חינוכיים, ולחיזוק השיח ושיתוף הפעולה עם ההורים. השימוש בבינה מלאכותית מתבצע תוך שמירה על פרטיות הילדים, התאמה לערכים פדגוגיים ומחויבות לאתיקה חינוכית.

להרחבה: מסמך קווים מנחים לשילוב בינה מלאכותית בגיל הרך: [עברית](#) | [ערבית](#)

ב. ארגון זמן הלמידה

התנהלות מסגרת חינוכית המותאמת לצורכי הילדים והצוות מתבססת על חלוקת זמן לתפקודים ופעילויות מגוונות לאורך היום. לצוות החינוכי יש אוטונומיה וגמישות בארגון הזמן וניהולו. רצף מרכיבי סדר היום ומשך כל פעילות נקבעים על-פי שיקולים פדגוגיים של הצוות, וכן על-פי צרכים והזדמנויות העולים במהלך היום.

עקרונות בבניית סדר יום בגן :

סדר היום בגן יעוצב ויאורגן באופן המאפשר:

- ✓ שותפות פעילה של הצוות והילדים בתכנון הקצאת הזמן לפעילויות השונות
- ✓ גמישות ושינוי בתוך מסגרת קבועה - מזמין את הילדים להשפיע ולשנות את סדר היום בהתאם ליחזמות, לצרכים ולרעיונות העולים במהלכו.
- ✓ למידה תהליכית ומתמשכת – המאפשרת לילדים להעמיק בנושאים המעניינים אותם
- ✓ התנסויות המטפחות כישורים למידה עצמאית וכישורים חברתיים

- ✓ ביטוי אישי ובחירה מתוך מגוון פעילויות ומקומות בהם הן מתרחשות
- ✓ זמן בו הילדים אחראים על תכנון פעילויות, משחקים, אירועים ועל הובלתם
- ✓ זמן הקשבה והתבוננות של צוות הגן בפעילות הילדים
- ✓ זמן של שהות, השראה ורוגע
- ✓ אינטראקציות חברתיות משמעותיות ושיתופי פעולה

להרחבה: [ניהול זמן בגן העתידי](#)

ארגון זמן למפגשי צוות

על-פי הגדרת הגישה המערכתית, צוות הגן, הוא מערך מאורגן של אנשי מקצוע בעלי זיקה הדדית. הם שואפים להגיע יחד ליעדים משותפים ופועלים כאחד להשגתם. הדרך המובילה לתוצאה, רצופה פעילות המאופיינת בקשרי גומלין ובהשפעה הדדית.

עבודה בשיתוף פעולה בין חברי הצוות דורשת:

1. קביעת ערוצי תקשורת ונוהלי עבודה
2. הגדרת תחומי האחריות של כל אחד מחברי הצוות
3. קיום מפגשי צוות על-פי תכנון ידוע מראש לאורך השנה
4. הגדרת אחריות ודרכים לתקשורת עם הורי הילדים
5. קביעת נהלים לתקשורת עם גורמי חוץ

ארגון זמן לתקשורת עם הורים

תקשורת רציפה עם הורים לילדים בגיל הרך המבוססת על אמון, הקשבה ושיח מכבד, מהווה עוגן הכרחי עבור התפתחות מיטיבה של הילדים. הבסיס ליצירת אמון הוא ההבנה כי כולנו פועלים לטובת הילדים ועל כן יש צורך בתיאום ציפיות, במסגרתו תתבצע העמקה בהכרת הערכים, הצרכים והמאפיינים הייחודיים של הילדים ושל המשפחות.

דגשים לקידום שותפות:

- ✓ מומלץ לקדם סדירויות במגוון ערוצים לפעילויות המבססות אמון עם הורי התלמידים ומאפשרות להם להיות שותפים
- ✓ מומלץ להיעזר בהורים להיכרות בסיסית טרום פתיחת השנה לטיוב תקופת ההסתגלות ולהיכרות עם מעגלי פגיעות בשאלון המצורף
- ✓ מומלץ לקיים אסיפת הורים כללית ומפגשים אישיים לשם שיתוף בהיכרות עם הילד בגן ובבית, ובניית מטרות משותפות לגן ולבית
- ✓ מומלץ לשתף הורים במפגשים גניים לשם הקניית ידע או עיסוק בתחביבים שונים של ההורה.
- ✓ מומלץ לאפשר להורים ללוות את ילדם בכניסה לגן ולקיים עמו פעילות בוקר קצרה. זאת לצורך היכרות עם מרחבי הגן וסדר היום, וכדי להגביר את האמון.

בארגון הזמן לתקשורת עם הורים יש לכלול את הרכיבים הבאים:

- ✓ **מפגשים ואסיפות הורים:** בחודש הראשון של השנה תקיים הגנת מפגש קבוצתי שבו תציג את רציונל העבודה בגן ואת תוכנית העבודה השנתית. בפגישה יתואמו הציפיות בין ההורים לבין צוות הגן. כמו כן, ייבחר ועד הורים - יוגדרו תפקידיו, אופן התקשורת שלו עם צוות הגן ודרך פעולתו. אסיפות הורים נוספות יתוכננו על-ידי צוות הגן בהתאם למטרות ולתוכניות השנתיות.
- ✓ **חגיגות ואירועים:** במהלך השנה יוחלט על קיומן של כמה חגיגות ואירועים לילדי הגן, בהם ייטלו חלק גם הורי הילדים. חשוב לשתף את ההורים בתכנון ובהפקה של האירועים. חשוב לקיים במהלך השנה לפחות שתי פעילויות משותפות להורים וילדים, שאחת מהן תהיה פעילות סיכום שנה.
- ✓ **דיווחים שוטפים:** ההורים יקבלו בערוצים שונים עדכונים על תכנית העבודה של הגן ועל התרחשויות משמעותיות, על-פי בחירת הגנת ולנוחות ההורים.
- ✓ **מפגשים פרטניים:** מומלץ לקיים מפגש ראשוני לפני תחילת השנה במטרה לאפשר להורי הילד להכיר את המסגרת החינוכית. במהלך שנת הלימודים יתקיימו מפגשים נוספים לדיווח המבוסס על תיעוד מקצועי של הגנת. במפגשים אלה יתוארו התפקוד הכללי של הילד בגן, מצבו החברתי והרגשי, נטיותיו והעדפותיו בפעילויות הגן. במקרה שיש לילד קשיים, חשוב לערוך חשיבה משותפת עם ההורים על הדרכים לקידומו במסגרת הגן, בבית או בקהילה. לקראת סוף שנת הלימודים תקיים הגנת שיחה פרטנית עם הורי כל ילד לסיכום השנה.

ג. ארגון מרחבי הלמידה

לארגון המרחב החינוכי בפנים הגן ובחצר יש חשיבות גדולה בהעברת מסרים וערכים בכלל, וילדים בפרט. סביבה חינוכית איכותית לגיל הרך מפגישה את הילדים עם גירויים מעשירים, מרחיבה את ידיעותיהם, מפתחת את כישוריהם, עוזרת להם ללמוד על קיומם של גבולות ומקדמת את יכולתם לוויסות עצמי. חשוב שלסביבת הגן יהיה פוטנציאל לעידוד למידה באמצעות משחק לסוגיו, חקר, ניסוי, התנסות, ואינטראקציות עם קבוצת השווים ועם המבוגרים. הסביבה החינוכית בגן כוללת מרחבים שונים לפעילויות יומיומיות בתוך מרחב הגן, בחצר ובסביבה הווירטואלית. סביבות בטוחות, שטופות אור, מאווררות ונקיות ישרו אווירה מזמינה בכל מרחבי הגן.

הסביבה החינוכית בגן העתידי תזמן לילדים:

- ✓ פעלנות (agency) ויזמות
- ✓ פעילות חווייתית ואקטיבית
- ✓ עצמאות - חופש לבחור וביטוי להעדפות אישיות
- ✓ ביטוי אישי בדרכי הבעה מגוונות

- ✓ עריכת שינויים על-פי צרכים והזדמנויות
- ✓ התנסות בלתי אמצעית בסביבה
- ✓ התנסות בכלים טכנולוגיים שונים
- ✓ קשר ויחסי גומלין איכותיים בין הילדים לבין עצמם, ובין הילדים לצוות
- ✓ הזדמנויות למשחק על כל סוגיו.
- ✓ עיסוק בנושאים המעניינים את הילדים ובפעילויות הקרובות לליבם
- ✓ אתגרים וחוויות הצלחה
- ✓ התנסויות חקר וניסוי
- ✓ תחושה נעימה של שייכות - 'בית'

להרחבה: [ארגון מרחב בגן העתידי](#)

ד. ארגון הרכב הלומדים

ההוראה בגן הילדים נגזרת מהלמידה המותאמת לשלב ההתפתחותי, לרמת הבשלות, לשונות ולייחודיות של הילדים. ההוראה בגני-הילדים נעשית בדרכים מגוונות מבחינת סוגי הפעילות, מסגרות הלימוד והמקום והזמן בהם מתרחשות הפעילויות. ההוראה מבוססת על מתן הזדמנויות ללמידה במצבים הבאים: משחק חופשי, פעילויות הבעה, התנסויות בחומרים, פעילות דיסקטית ולמידה מודרכת. הפעילויות נעשות במסגרות שונות: במפגש אישי, בקבוצות קטנות או במליאה.

קבוצה קטנה

הפעילות בקבוצות קטנות היא חלק מהעבודה השוטפת בחיי היומיום ומשתלבת בסדר היום של הגן. הצוות החינוכי יעבוד עם קבוצות קטנות מדי יום, בזמנים ובמקומות שונים, על-פי בחירתה ושיקול דעתה של מנהלת הגן. חשוב לתעד את תהליכי העבודה בכל קבוצה ולסכם את ההתרחשות בכל מפגש. התיעוד יהווה בסיס למעקב אחר התקדמותו של כל ילד בנושאים השונים. עבודה קבוצתית, היזומה על-ידי הגננת, משפיעה על הרכב קבוצת הילדים בכמה ממדים: במידת האחידות, ברמת התפקוד (קבוצה הומוגנית או הטרוגנית), בגודל הקבוצה, בסוג הפעילות וברמת ההכוונה והתיווך במהלך הפעילות.

בהרכבת קבוצה קטנה לפעילות חשוב להתייחס למרכיבים הבאים:

- ✓ חשיבות ההתנסות של הילדים בקבוצות בעלות הרכב תפקודי שונה: לעיתים ישתתפו בקבוצה של ילדים בעלי רמת תפקוד דומה, ולעיתים יהיו חלק מקבוצה מגוונת.. כאשר ילד משתתף בקבוצה הומוגנית, מרבית חבריה ברמת תפקוד דומה לשלו, והיא מבטיחה שקצב הלמידה, ההתקדמות, מידת התיווך וההתייחסות ליכולות ולקשיים יתאימו לצרכיו בתחום או בפעילות הספציפית. קבוצה כזו יכולה להניב תוצרים שיתכן שלא היו מושגים בקבוצה הטרוגנית. יש לדאוג לכך שהפערים בין חברי הקבוצה לא יהיו גדולים מדי.

✓ חשוב לשנות את הרכב הקבוצה לפחות פעמיים בשנה, ולהימנע מהרכבת קבוצות קבועות לאורך כל שנת הלימודים.

✓ חשוב שילדים יהיו חלק מקבוצה בעלת מספר ילדים משתנה. גודל הקבוצה אליה משתייך הילד משפיע על תפקודו, על סוג האינטראקציה שהוא יוצר עם חברים, על תחושת השייכות שלו ועל האחריות שהוא חש ביחס לתוצרי הפעילות.

מפגש אישי

מפגש אישי בין חברי הצוות החינוכי לבין הילד הינו מפתח ליצירת דו-שיח משמעותי, בו ניצב הילד במוקד ואינו רק פרט בתוך קבוצה. זהו מפגש אנושי, בו המבוגר מפנה בצורה מכוונת זמן ומקום עבור שניהם, זמן המוקדש להעמקת ההיכרות האישית ולהתרשמות מייחודיותו של כל ילד. זו הזמנה להקשבה לצרכיו של הילד, להכרת חלומותיו ואף להבנת קשייו. הדגש הוא על עצם המפגש האנושי שנוצר, המוליד תחושת ביטחון, קרבה, תמיכה ואמפתיה. מטרתו היא התבוננות בילד והתעניינות כנה בו, במשפחתו, בחבריו, בתחומי העיסוק שלו בשעות הפנאי ועוד. לעיתים, בגלל מאפייני השלב ההתפתחותי בו נמצא הילד, כאשר השפה ויכולת השיח מגבילים דו-שיח מילולי, נדרשות דרכי תקשורת בלתי-מילוליות. המפגש יכול לכלול משחק משותף, סיפור קצר, אישי או אחר, כאמצעים נוספים לתקשורת בין-אישית.

חשוב לשמור על פרטיותו של הילד ולא להשתמש בפרטים שעלו במפגש בנוכחות ילדים אחרים. יחד עם זאת, על-פי שיקול דעתה של הגננת, חשוב ליידע את ההורים כאשר נחשפים נושאים הקשורים למשפחה. יש לעשות זאת ברגישות ומבלי לפגוע באמונו של הילד. כאשר מתגלים חשדות לפגיעה בילד, בבריאותו ובביטחונו, חשדות המחייבים דיווח על-פי חוק, יש לפעול על-פי הנהלים (המפורטים בחוזרי מנכ"ל), וליידע את המפקחת על הגן.

מומלץ לקיים מפגש אישי עם כל אחד מילדי הגן במשך 10 דקות עד רבע שעה, כחלק מתוכנית העבודה של הגן.

מה עושים?

- ✓ מומלץ שמנהלת הגן תייצר סדירות למפגשים האישיים וחלוקת התלמידים לשיחות עם אנשי הצוות באופן יזום ומתוכנן.
- ✓ מומלץ לקיים בכל יום 2-3 מפגשים אישיים בהתאם ללוח הזמנים.
- ✓ מומלץ לקיים בכל חודש מפגש אחד לפחות עם כל ילד.
- ✓ חשוב לתעד ולסכם בקצרה כל מפגש אישי, התרחשות או/ו התרשמות של איש צוות. התיעוד יהווה בסיס למפגשים הבאים ואף להתייחסויות אל הילד בחיי היומיום של הגן

להרחבה: [פרקטיקות למפגש אישי](#)

ה. גיוון דרכי הלמידה

ההוראה בגני הילדים נעשית בדרכים מגוונות מבחינת סוגי הפעילות, מסגרות הלימוד וכן המקום והזמן בהם מתרחשת הפעילות. ההוראה מבוססת על מתן הזדמנויות ללמידה במצבים הבאים: משחק חופשי, פעילויות הבעה, התנסויות בחומרים, פעילות דידקטית ולמידה מודרכת. הפעילויות נעשות במסגרות שונות: מסגרת יחידנית, קבוצות קטנות או מליאה. לתהליכי למידה הילדים מביאים ידע והבנות מהתנסויות קודמות, ומבנים ידע חדש על-ידי התנסות ואינטראקציות עם אחרים. הם לומדים כאשר ניתנת להם אפשרות ליזום ולבחור באמצעות פעילויות המתאימות לגילם - המשחק לסוגיו ופתרון בעיות מחיי היומיום. כאשר ניתן להם זמן לפעול ולהעמיק, תיווצר ההזדמנות לחוות הצלחה אשר תעורר חדות למידה.

פרקטיקות מומלצות:

1. למידה יצרנית ויצירתית

למידה במסגרתה הילדים יוצרים ידע, תכנים ומוצרים משלהם באופן המטפח גישות ומיומנויות מגוונות כגון יצירתיות, חדשנות, יזמות, פתרון בעיות ועוד.

2. למידה במרחבי MAKE

מרחבי יצרנות (Spaces Maker) בגן או במרחב הקהילתי מציעים שימוש בכלים מגוונים ובטכנולוגיות מתקדמות בשילוב חפצים ואביזרים, לצורך עיצוב וייצור עצמי בצורה שיתופית.

3. למידה מבוססת מקום

למקום הלמידה השפעה רבה על הלומדים, על החוויה שלהם, על רגשותיהם ועל דרכי החשיבה שלהם.. למידה מבוססת מקום רואה במיקום מְזַנֵק (טריגר), ומרכיב פעיל המעודד התנסות משמעותית. זוהי גישה הכרוכה בחיפוש אחר הזדמנויות למידה בתוך קהילה מקומית ושימוש במאפייני הסביבה הטבעית כמרכיבים מזמני למידה. למידה מבוססת מקום רלוונטית למגוון רחב של נושאים, כדוגמת תרבות והיסטוריה, גאוגרפיה ומדע.

4. למידה באמצעות פליאה (Learning through wonder)

אירוע הגורם לפליאה לדוגמה, קשת בשמיים, יוצר חוויה המעוררת עניין וסקרנות אצל הילדים. רצון הילדים לחקור אירועים מפליאים בחיי היומיום מוביל ללמידה.

5. למידה במרחבים טבעיים

זוהי למידה המתרחשת כולה בחוץ – במרחב טבעי. הלמידה מתבססת על כל מה שהטבע מזמן: עצים, צמחים ובעלי חיים. השהות בטבע בזמנים שונים ובתנאי מזג אוויר לאורך השנה מעלה סוגיות ושאלות אותן הילדים מבקשים לחקור.

5. מיפוי

כל למידה של הילדים נבנית על הידע הקודם שלהם, על ההתנסויות ועל החוויות שחוו. היכרות מעמיקה עם הילדים תאפשר לתת מענה מותאם ולקדם עשייה רלוונטית בתחומים השונים. על ההיכרות להיות מתמשכת ומעמיקה, לאורך כל השנה, באמצעים שונים ובזירות מגוונות, בשעות הגן ובמרחבי החיים מחוץ לו.

תהליכי מיפוי משמשים חלק בלתי נפרד מהתהליכים החינוכיים השוטפים והיום-יומיים המתנהלים בגן. מטרת המיפוי היא לבסס היכרות מעמיקה עם כל ילדה וילד ולזהות את צרכיהם ההתפתחותיים, את העדפותיהם, את נטיותיהם, את יכולותיהם ואת קשייהם. היכרות מעמיקה זו תשמש בסיס לבניית תכנית עבודה מותאמת לצרכי כלל הילדים. מעקב שוטף לאורך כל השנה יאפשר בקרה על התקדמות אישית ויוביל לקבלת החלטות לגבי המשך תוכנית העבודה כמתוכנן, או לעריכת שינויים בתוכנית כאשר הם נדרשים.

מה עושים?

- ✓ מומלץ לבנות תלקיט – הכולל תוצרי עבודה והתנסויות של ילדים: התבוננות בתוצרי משחק, בתנועה, ביצירה, באוריינות, ברישום גרפי ובתוצרי פעילויות המערבות תהליכי חקר והבנה חשבונית.
  - ✓ כדאי לאסוף מידע מהורי הילדים - ההורים, כשותפים מרכזיים לעבודה החינוכית יכולים להעביר לגננת במפגש פרטני מידע על תפקודם של הילדים במסגרת הבית, על מצבי חיים בעלי השפעה על התנהגויותיהם וכל מידע נוסף הנראה להם בעל חשיבות.
  - ✓ מומלץ למלא את כלי התצפית הדיגיטלי 'עוגן' - כלי תצפית דיגיטלי הוא חלק מארגז הכלים של הגננת. הוא מאפשר היכרות מעמיקה והוליסטית עם ילדי הגן ומספק בסיס נתונים לדיוק המענים לצורכיהם ולקידומם בכל התחומים - החל בהיבטים לימודיים, בהיבטים חברתיים וכלה בהיבטים חושיים ותפקודי קשב.. מטרת הכלי היא לסייע לגננת לזהות, להכיר ולמפות את יכולות ילדי הגן, חזקותיהם, קשייהם והמאפיינים הייחודיים של כל אחד מהם. זאת כדי לבנות עבורם תוכנית עבודה מותאמת המקדמת ידע, מיומנויות וכישורים, בהתאמה לתוכניות הלימודים בגן. כלי התצפית הדיגיטלי מייצר שפה מקצועית משותפת לגננת ולבעלי המקצוע השונים ומאפשר שיח מבוסס נתונים לשימוש באסיפת הורים ומפגשים עם הורי הילד.
- הכלי כולל לוח מחוונים (דשבורד) - ממשק חזותי המציג את נתוני התצפיות על ילדי הגן בצורה גרפית וברורה, כגון תרשימים ועוגות. זאת במטרה לסייע לגננת לזהות מגמות ודפוסים התפתחותיים אצל הילדים. מה ניתן לעשות עם לוח מחוונים?

- ✓ לקבל תמונה גנית רחבה אשר תסייע בדיוק תוכנית העבודה הגנית, הקבוצתית והאישית
- ✓ להכיר את חוזקות הקבוצה ואת התחומים שיש לקדם
- ✓ לזהות ילדים אשר מתקשים או מתקדמים בתחומים מסוימים ולמקד את העבודה עימם.
- ✓ לקבץ ילדים לקבוצות למידה המתאימות לצרכים וליכולות של כל ילד (הומוגניות או הטרוגניות)
- ✓ לעקוב אחר התקדמותם של ילדי הגן לאורך זמן ולראות כיצד הם מתפתחים בתחומים השונים
- ✓ לוח המְקוּוֹנִים יכול לשמש כלי יעיל לשיתוף הורים ולאפשר לגנת להציג את נתוני התצפיות בצורה ברורה ומובנת

להרחבה: [כלי תצפית דיגיטלי](#)

6. דגשים לאוכלוסיות מיוחדות

העקרונות, הקווים המנחים והדגשים, מהווים נקודת מוצא לארגון הלמידה בשכבת הגיל המקבילה בחינוך הרגיל, תוך התאמה לסוג המסגרת החינוכית ולמאפייני התלמידים. בנוסף על המובא במסמך 'ארגון הלמידה' בשכבת הגיל הרך, להלן הדגשים לחינוך המיוחד:

תכנון הלימודים

הסתמכות על תוכנית הלימודים של החינוך הרגיל, גם עבור תלמידים מתקשים מאוד, מהווה בסיס רעיוני ותיאורטי לתכנון המטרות והתכנים בהוראה. תכנון הלימודים מקיף את כל מישורי התכנון, מהמישור הארצי של תוכניות הלימודים ועד למישור האישי. נושאי לימוד ויעדים המשותפים לכלל תלמידי הגן באים לידי ביטוי בתוכנית הלימודים הגנית (תלג"ן), המשקפת מטרות משותפות תוך מתן מענה מותאם לקבוצות ויחידים.

תכנית לימודים אישית - בתחילת שנת הלימודים תבנה לכל תלמיד תכנית לימודים אישית, אשר משקפת את תפקודו, כישוריו, קשייו ותחומי התעניינותו בהתאמה לגילו. תוכנית זו כוללת: מטרות המתייחסות למוקדי החזק של התלמיד ולתחומים הדורשים חיזוק, יעדים יישומיים ומדידים הנגזרים ממטרות התוכנית, דרכים ואמצעים להשגתם, לוח זמנים צפוי להשגת היעדים ותיעוד התקדמות התלמיד במהלך השנה ובסיומה.

תכנון הלימודים מכוון להבטחת נגישות מרבית לתוכניות הלימודים הרגילות, ומושתת על תהליכים חינוכיים המותאמים למאפייניהם הייחודיים של התלמידים. זאת במטרה לאפשר להם מימוש עצמי, פיתוח כישורים וקידום השתלבות בחברה כשווים.

א. מיקוד תוכנית הלימודים

1. הוראת תחומי הליבה תבצע בהתאם לתוכנית הלימודים של שכבת הגיל הרך. במידת הצורך, לתלמידים שאינם מסוגלים ללמוד את כל נושאי התוכנית, ייבחרו מתוכה נושאים מרכזיים ורלוונטיים.
2. במידת הצורך, יבוצעו התאמות ושינויים בתוכנית וייבחרו חלופות בהתאם לרמת התפקוד של התלמידים.
3. הוראת נושאים ייחודיים לחינוך המיוחד ותכנים מעולמו של התלמיד כגון עשרת תחומי החיים.
4. יצירת רצף והמשכיות בהוראת התכנים במעבר בין שכבות הגיל.
5. ארגון תכני הלימוד על-פי יסודות מארגנים באופן המסייע לתלמיד ביצירת הקשרים בין מושגים ופרטי תוכן ובראיית התמונה השלמה. לדוגמה: מעגלי שייכות (יחיד, משפחה,

קהילה); מהקרוב לרחוק (אני, משפחה, שכונה, ישוב, ארץ); ציר כרונולוגי; מושגים או ערכים מובילים.

6. **תפיסת הגן העתידי בחינוך המיוחד** - תפיסה פדגוגית המושתתת על עקרונות הגן העתידי תצייד את התלמידים בידע, מיומנויות וערכים שיאפשרו להם להתנהל בעולם בו חוסר הוודאות, התנודתיות, המורכבות וההשתנות מהירים, ותכין אותם להשתלבות מיטבית בחברה. במידת הצורך יש לבצע התאמות ביישום עקרונות התפיסה בהתאם לרמת התפקוד ומאפייני המוגבלות של תלמידי הגן. להרחבה על התפיסה: [הגן העתידי](#) (במרחב הפדגוגי).

איכות חיים – כישורי חיים

תוכניות "איכות חיים" הינן תוכניות ליבה ייחודיות בחינוך המיוחד וכוללות הקניית ידע, מיומנויות וערכים בעשרה תחומים הנלמדים באופן ספירלי מגיל 3 עד גיל 21, ומפורטים בתוכנית האב "**מתאים במיוחד**". הוראת התכנית ייחודית לתלמידים הזכאים לשירותי חינוך מיוחדים, כחלק מתחומי הליבה המחייבים בחינוך המיוחד.

מתמטיקה

עקרונות מרכזיים בתכנון הלימודים ובהוראת המתמטיקה לתלמידים עם מוגבלות בגיל הרך:

- ❖ תכנון הלימודים בתחום המתמטיקה יתבסס על תוכנית הלימודים הרגילה לגיל הרך, תוך הקפדה על קשר בין מישורי התכנון השונים: גני, קבוצתי ואישי. כמו כן, שותפות הצוות הרב מקצועי חיונית לצורך העמקה, העברה ויישום, של התכנים המתמטיים לתחומי הדעת השונים.
- ❖ למידה משמעותית תהווה בסיס להוראת המתמטיקה בגן. למידה משמעותית מזמנת חווית צמיחה קוגניטיבית, רגשית וחברתית המותאמת לתפקודי הלומד במאה ה-21. למידה זו מושתתת על שלושה עקרונות מרכזיים: **ערך** - הלומד תופס את התוכן המתמטי כמעורר סקרנות, כבעל ערך וכתורם לו ולחברה. **מעורבות** - הלומד פעיל בתהליך הלמידה, מפתח הבנה במהות התוכן המתמטי ושותף להבניית הידע. **רלוונטיות** - הלומד מבין את הקשר בין התוכן המתמטי לעולם המושגים שלו, לעולמו הרגשי, לצרכיו ולתחומי העניין שלו.
- ❖ דרכי הוראה ומענה מיטבי לתפקודי הלומד, לשונות בסגנונות הלמידה ולרצף רמות התפקוד, יתאפשרו באמצעות שילוב בין גישות שונות בהוראת המתמטיקה: **הוראה פורמלית של תכנים מתמטיים** – התמודדות ישירה עם תכנים מתמטיים בדרכי הוראה משמעותיות ומגוונות כגון: משימות חקר, שיח מתמטי, משחק, פתרון בעיות, למידה חוץ־גנית. **הוראת תכנים באמצעות מתמטיקה שימושית בחיי היום יום** - חשיפה לתכנים שנלמדו בדרך הפורמלית, תוך קישורם לעולמו האישי של התלמיד ויישומם בחיי היום יום. הוראה זו מאפשרת ללומד להבין את ההקשר היישומי של המתמטיקה ומהווה מנוף לקידום תפקוד מיטבי בחיי היום־יום.

להרחבה: מתווה לתכנון לימודים ולהוראת המתמטיקה לתלמידים עם צרכים מיוחדים

ב. ארגון הצוות

בחינוך המיוחד יש להקדיש זמן לתכנון וביצוע תהליכי הוראה בצוות רב מקצועי, תוך חלוקת תפקידים בין אנשי הצוות וקידום ממשקים. יצירת קבוצות של אנשי צוות מתחומי עיסוק שונים ומתחומי דעת שונים לקידום התלמידים, להנחייה, ללמידה ולהיוועצות.

ג. ארגון מרחבי הלמידה

דגשים בחינוך המיוחד או עבור תלמידים עם מוגבלויות הלומדים בחינוך הרגיל:

- תכנון המושתת על עקרונות העיצוב האוניברסלי יאפשר הסרת חסמי נגישות ויכבד את טווח היכולות הרחב של כלל התלמידים בכל הפעילויות המזדמנות והמתוכננות במרחבי הלמידה השונים בגן.
- מומלץ כי מרחבי הגן והחצר יתאימו למגוון אוכלוסיות, כולל תלמידים עם מוגבלות, ואוכלוסייה עם ממדי גוף בלתי שגרתיים.
- ארגון מרחבי הלמידה ישאף ליצירת סביבה מזמנת, המאפשרת מגוון רחב של סוגי למידה, תרגול והתנסות חברתית נורמטיבית. כמו כן, חשוב שארגון המרחבים השונים יאפשר הזדמנויות למידה ייחודיות ופיתוח מיומנויות. יש לתכנן את המרחבים כך שיספקו תנאים חיוניים לשם למידה מיטבית ופיתוח מיומנויות לטווח רחב של סוגי יכולות.
- ארגון מרחבי הלמידה יאפשר שילוב של ציוד ואביזרים ומיקומם באופן המתאים והנכון לצרכי תלמידים עם מוגבלויות תוך גמישות והתאמה למאפייניהם.

ד. הרכב הלומדים

1. הוראה בהרכבים שונים של לומדים בתוך הגן בהתאם למטרות הלמידה - במליאה, בקבוצות הומוגניות מבוססות מיפוי, בקבוצות הטרוגניות ובהוראה פרטנית בהתאם ליעדים אישיים של הלומד.
2. הוראה או פעילות בהרכבים המשלבים תלמידי חינוך רגיל ותלמידי חינוך מיוחד.

ה. הערכה

מומלץ לקיים הערכה בתחומי התפקוד בתחילת שנת הלימודים ולקראת סיום השנה כבסיס לבניית תכניות לימודים אישיות ותלג"ן. במהלך השנה יש לקיים הערכה מעצבת באמצעות משימות הערכה שונות ומגוונות וכחלק משגרת הלמידה.

מומלץ להיעזר בכלי התצפית הדיגיטלי לגננות. כלי זה מהווה חלק מארגז הכלים של הגננת, ומאפשר היכרות הוליסטית עם תלמידי הגן. הוא מספק בסיס נתונים לדיוק המענים לצורכיהם ולקידומם במגוון תחומים - החל בהיבטים לימודיים וחברתיים וכלה בהיבטים חושיים ותפקודי קשב. צוות מקצועות הבריאות יעריך את תפקוד התלמיד באמצעות כלי הערכה מותאמים לתחומי ההתפתחות השונים. על הצוות הרב-מקצועי בגן לבצע אינטגרציה בין ממצאי ההערכות השונות, להישען על מסמכים קבילים, ולאחר מוקדי חוזק ומוקדים לחיזוק עבור כל אחד מהתלמידים.

7. משגרה לחירום

ילדים בגיל הרך הם בעלי מאפיינים ייחודיים. בתקופה זו של חייהם הם נסמכים על המבוגרים המשמעותיים, אשר מתווכים להם את המציאות, מקנים להם תחושת ביטחון ומשפיעים על חווייתם הרגשית. במצבי חירום המבוגרים נדרשים לכך ביתר שאת.

במצבי חירום ואי־ודאות, ומתוך ההבנה שהילדים אינם נמצאים בסביבתם הטבעית, ישנה משמעות ליצירת רציפות. יצירת מבנים קבועים (מקום, צוות, סדר יום) ושגרה רגועה ככל הניתן תקנה להם יציבות ותחושת ביטחון. שגרת החירום בה אנו נמצאים עלולה להתפתח לתרחישים שונים. השמירה על הקשר עם התלמידים הוא אחד מהערכים המרכזיים של מערך החינוך בגיל הרך.

בתקופת חירום, יש לעקוב אחר הנחיות משרד החינוך בפורטל החירום בכפוף להנחיות פיקוד העורף (פקע"ר).

א. מסמכים כלליים:

- **דגשי ביטחון וחרום לקיום שגרת למידה פיזית בעת חירום**
- ערכות לשיח רגשי חברתי - ערכי וחומרי הוראה למידה שפורסמו בקטלוג האיגרות לצוותים החינוכיים (נשלחו במהלך מלחמת חרבות ברזל)
- חומרים היבטים רגשיים באתר שפי"
- לתמיכה וסיוע ניתן לפנות למוקד הפניות 6552* או לפתוח פנייה

ב. אפשרויות הלמידה בחירום:

אופן הלמידה	עקרונות
למידה פיזית	1. המשך למידה פיזית כבשגרה
	2. למידה פיזית במתכונת "הכי מוגן שיש"
	3. למידה פיזית בסמוך למיגון תקני/מבנה בהתאם להנחיות פקע"ר
	4. <u>מודלים ללמידה פיזית בשעת חירום בחינוך המיוחד</u>
למידה היברידית	1. שילוב למידה פיזית ומתכונות נוספות כמו: למידה מרחוק, למידה במשמרות, למידה במרחבי חינוך ציבוריים ברשות מצ"ב מסמך קווים מנחים לקיום למידה במרחבים חלופיים
	2. <u>נוהל איחוד גני ילדים לגן ילדים עם מרחב מוגן תקני</u>
	3. <u>מצ"ב מסמך המלצות לקיום שיח רגשי במרחב חלופי</u>
	4. <u>מצ"ב מסמך המלצות לקיום שיח רגשי במרחב חלופי</u>
למידה מרחוק- קיום למידה מקוונת בהתאם לשכבת הגיל ולתקופה בשנה	1. <u>מגוון מענים לגיל הרך</u>
	2. <u>הוראה, למידה והערכה בשמירה על קשר מרחוק</u> - הגיל הרך
	3. <u>למידה בזמן חירום</u>
	4. <u>מגוון תוכניות ללמידה מרחוק תוכניות ומענים וירטואליים לגילאי על יסודי</u>
	5. <u>בית הספר הוירטואלי</u> - שער אחד לריכוז כל המענים הדיגיטליים במקום אחד
	6. <u>למידה מרחוק- דגשים ארגוניים ופדגוגיים</u>
	7. <u>תלקיט מענים ללמידה מרחוק</u> - יסודי

אופן הלמידה	עקרונות
	8. קורסים דיגיטליים
	9. תכנית עבודה למידה דיגיטלית בשגרה ובחירום בכתות היסודי
	10. למידה בחירום בחינוך המיוחד: הנחיות לטיפול מרחוק, עקרונות למידה מרחוק
מעבר למקום אחר	1. במצבים בהם האוכלוסייה נדרשת לעזוב את ביתה ומתפנה לאזור אחר, יינתנו הנחיות ממוקדות
	2. מומלץ לקחת את חומרי וחברות הלמידה ואמצעי קצה דיגיטליים
	3. ירכשו או יודפסו חומרים מותאמים, ככול שיידרש
	4. יש לפעול לפי מיקוד הלמידה שיפורסם
	5. ניתן להסתייע בחוברת ההפעלה "מלון אורחים" – קליטה בביה"ס
	6. מרכז יחד/ ביה"ס יחד

8. תכניות וחומרים

[הגן העתידי במרחב הפדגוגי](#)

[אוגדן שבילים לגן העתידי](#)

[בטבע שלי](#)

1. מיקוד בתוכנית הלימודים

[תוכן בגן העתידי](#)

שפה ואוריינות

- א. תוכנית הלימודים: תשתית לקראת קריאה וכתביה
- ב. קריאה דיאלוגית בגן הילדים
- ג. שפה ואוריינות במרחב הפדגוגי
- ד. תשתית לקראת קריאה וכתביה בערבית כשפת אם

מתמטיקה

- א. מתמטיקה במרחב הפדגוגי
- ב. תכנית הלימודים במתמטיקה: עברית, ערבית
- ג. מתמטיקה זה משחק ילדים
- ד. גיאומטריה זה משחק ילדים

רגשי חברתי

- א. להפוך לקשת – אוגדן הבעה באומנויות
- ב. אומנויות במרחב הפדגוגי
- ג. הכ"וחות שבדרך

בינה מלאכותית

- א. בגן של בינה, בינה מלאכותית בגיל הרך
- ב. קווים מנחים לשילוב בינה מלאכותית בגיל הרך: עברית, ערבית
- ג. צעדים ראשונים מהגן אל המחר

2. ארגון זמן הלמידה

ניהול זמן בגן העתידי

3. ארגון מרחבי הלמידה

- א. גן ילדים - סביבה והשראה ומה שביניהם
- ב. עקרונות לארגון, עיצוב ותכנון מרחבי הגן העתידי
- ג. ארגון מרחבי הגן העתידי – במרחב הפדגוגי

4. גיוון דרכי הלמידה

פרקטיקות הוראה ולמידה בגן העתידי

5. מיפוי

- א. כלי תצפית דיגיטלי
- ב. מדריך לגנת

שתהא זו שנה של בריאות, עשייה מבורכת גילוי וצמיחה